

MarktGericht '09

“financieren en overnames in roerige tijden”

22 april 2009

Bas van Soest

Drs. Jacques M. Jetten RV

AETERNUS

Agenda

- **over Aeternus**
- **de economische situatie voorjaar 2009**
- **bedrijfsfinancieringen in economische tegenwind**
- **bedrijfsovernames: nu interessant ?**

AETERNUS

Over Aeternus

Onafhankelijk Specialist in Zuid-Nederland:

- **Aan- en verkoopbegeleiding**
- **Dé specialist in Aandelen / Bedrijfswaardering**
- **Bedrijfsfinanciering**
- **Strategiebepaling obv waarde bedrijf**

Altijd voor één partij, ook bij familieoverdrachten

Bedrijven van enige omvang

Geen primaire agrarische sector, horeca & detailhandel beperkt

De economische situatie voorjaar 2009

enkele headlines:

- Amerikaanse bank Citigroup doet het beter dan verwacht
- Air France-KLM schrapt 3.000 banen
- ING: banken moeten belang klant weer voorop stellen
- consumentenvertrouwen VS stijgt harder dan verwacht
- 3 maands euribor 1,41%, 10 jaarsrente 3,78%
- de baas gijzelen werkt in Frankrijk
- Rabobank: economie krimpt met 4 procent in 2009

Bedrijfsfinancieringen in economische tegenwind

- 3 aanleidingen voor financiering
- hoe beoordeelt de financier uw aanvraag ?
- valkuilen voor ondernemers
- oplossingen / tips

3 aanleidingen voor financiering: wanneer heb je mogelijk een financier nodig ?

- **Investeringsen**
 - materiële vaste activa (MVA)
 - immateriële vaste activa (IMVA)
- **Werkkapitaal**
 - vlottende activa
 - verliesfinanciering
- **Bedrijfsovernames**
 - aandelentransactie
 - activa / passiva transactie

Investerings MVA

- onroerend goed, machines, inventaris
- 3 - 30 jaar afschrijving
- looptijd financiering 3 -25 jaar
- meetbaar, er worden bijv. machines gekocht
- redelijk tot goede zekerheid voor bank, zeker bij onroerend goed
- 1) vervanginginvesteringen
- 2) uitbreidingsinvesteringen

Actueel: 1) relatief makkelijk te financieren
2) lastiger te financieren

Is het slim om niet te investeren ?

Investerings IMVA

- geactiveerde R&D kosten, deelneming, goodwill
- 1 - 10 jaar afschrijving
- 1- 5 jaar aflossing

Actueel: - moeilijk te financieren
- geen zekerheid voor de bank

Werkkapitaal

- 0 - 1 jaar
- moeilijker meetbaar
 - Seizoensinvloeden
 - Onderhanden werk
 - Tijdelijk of meer permanent ?
- “secundaire zekerheid”
- noodzakelijk voor performance bedrijf
- verliesfinanciering

Actueel : argwaan

Bedrijfsovernames

- Aandelentransactie
- Activa / passiva transactie

aandachtspunt: goodwill (lucht ?)

Actueel: grote terughoudendheid

AETERNUS

De “Paraplu”

Hoe beoordeelt de financier uw aanvraag ?

“De vent en de tent”

“De vent”:

- leiding
- kennis / ervaring
- financieel
- organisatie
- bedrijfstak

Hoe beoordeelt de financier uw aanvraag (2) ?

“De tent” :

- Financieel (jaarrekening / prognoses / ratio's)
- Organisatie (logistiek / verkoop / product / sterkten / zwaktes)
- Omgeving (markt / concurrentie / kansen / bedreigingen / politiek)

Actueel: “moeilijke” sectoren

- automotive
- metaalsector (productie)
- bouwsector

Hoe beoordeelt de financier uw aanvraag (3) ?

“De tent”:

1) Rentabiliteit	50%, focus op historie
2) Solvabiliteit	30%
3) Zekerheid	20%, nu belangrijker

Actueel:

- focus op historie
- eigen inbreng
- zekerheid

Valkuilen bij zwaar weer i.c.m. een aanvraag

- financiële info is (te) laat of zelfs onjuist of nog erger.....
- te lang doorgaan / geen maatregelen nemen
- investeringen ten koste van werkkapitaal
- te krap aanvragen bij de financier
- debiteuren maar ook crediteuren
- de financier niet of te laat informeren
- slechte / beperkte voorbereiding
- bij met belastingen ?

Oplossingen / tips (1)

- meld uw probleem tijdig, incl. oplossing !
- actuele financiële info
- voorraad / ohw -reductie
- realistische prognose incl. liquiditeitsprognose & scenario's
- vraag 10-15% meer dan u nodig heeft (backup)
- herstel van betaaltermijnen
- evalueer strategie blij positief, denk aan kansen !

Oplossingen / tips (2) **financieringen**

- **Uzelf**
- **crediteuren (debiteuren)**
- **banken**
- **achtergestelde lening derden**
- **informal investors / participanten**

Interessante instrumenten in roerige tijden

Mogelijke financieringsvormen

1. borgstellingskrediet
2. innovatie borgstellingskrediet
3. vermogensversterkende lening

Conclusie

Een financieringsaanvraag slaagt als deze goed onderbouwd is door de aanvrager

eenvoudig: verkort

complex: uitgebreid

FINANCIERINGSPLAN

Juíst in roerige tijden !

Bedrijfsovernames: nu interessant ?

- **waardering**
- **nu interessant ?**
- **financiering bedrijfsovernames**

Waardering bedrijven

- **analyseer als investeerder het bedrijf**
- **breng risico's en kansen in kaart**
- **zet je verwachting om in een prognose**
- **stel jezelf als investeerder de vraag: welk rendement past hierbij ?**
- **waarde bedrijf = huidige waarde van al het toekomstig geld dat overblijft**

Waardering bedrijven (2)

stelling 1: bedrijven zijn minder waard

stelling 2: bedrijven zijn goedkoper

Overnames: Nu interessant (1) ?

NEE:

- recessie
- terughoudendheid banken
(uitzondering: informal investors / participanten)
- eigen organisatieproblemen eerst
- angst voor mislukking neemt toe
- valkuilen

Wat zien we in de markt ?

- **consolidatie (kunststof)**
- **versnelde sanering (makelaardij / grafische sector)**
- **strategische posities (voeding, uitzendbranche)**

AETERNUS

Nu interessant (2) ?

JA:

KANSEN

- **strategische koop interessant**
- **prijs ondernemingen staan onder druk**
- **grotere bedrijven stoten onderdelen af**
- **financieringsrente is laag**

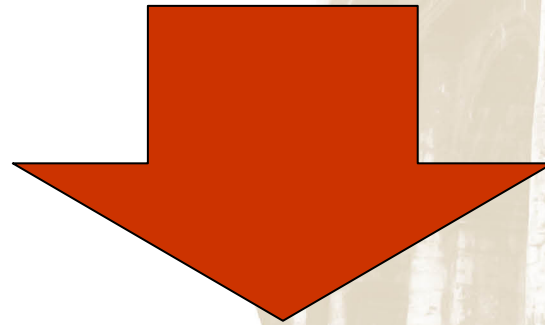
Strategische koop interessant

- **In laagconjunctuur:**
 - strategische voordelen wegen zwaarder
 - strategische voordelen zijn makkelijker te realiseren
 - reorganisatie kost minder
- **betere marktpositie geeft voorsprong bij aantrekken economie**
- **omzetstijging is de beste aanval tegen recessie**
- **risico overname lager dan “aanval” op de kosten**

Prijzen ondernemingen staan onder druk

- Q4 '08 en Q1 '09 zijn “mindere” kwartalen
- prijzen onroerend goed lager
- rendement / cashflow lager
- financieringspositie verkoper is verzwakt
- onzekerheid = element in onderhandelingen
- bedrijven heroverwegen strategie
- ander soort kopers en verkopers in de markt

AETERNUS

Grotere bedrijven stoten onderdelen af

Waarom ?

- focus op kernactiviteiten
- cash is king, onderdelen te gelde maken
- verlieslatend
- te weinig perspectief

PHILIPS

Financieringsrente is laag

1 maands euribor:	0,99%
1 jaars rente :	1,76%
10 jaars Staatslening:	3,76%

Let op: bancaire opslagen !

Per saldo: ca. 1% - 1,5% duurder dan 1 jaar geleden

Financiering bedrijfsovernames (1)

Financiering door banken: op de rem

Veranderingen:

- duur financieringsaanvraag
- verleden belangrijker
- striktere handhaving ratio's
- kortere looptijden, minder "blanco"
- hogere rente
- meer inbreng door kopers en verkopers

Financiering bedrijfsovernames (2)

Mogelijke financieringsbronnen

1. onderhandel met de verkoper
2. banken / met steun overheid
3. achtergestelde lening verkoper
4. earn-out regeling
5. gefaseerde bedrijfsovername
6. informal investors / participanten
7. friends, family & fools

Valkuilen koper bij overname nú

- **koop / verkoop op cijfers 2008**
- **financiering niet sluitend**
- **reorganisatie kost teveel tijd**
- **earn outs nu juist moeilijk**
- **financieringslast legt mogelijk druk op bestaande cashflow**

Tips verkoper bij overname nú

- **Trots op verleden, realistisch over heden, kansen in de toekomst**
- **Verwachtingen omtrent prijs realistisch**
- **weeg alternatieven af**
- **saneer zelf wat je kunt**
- **uitstel is optie met waarde ?**

AETERNUS

Conclusie:

Bedrijfsovernames :
ook in zwaar weer interessant,
mits goed onderzocht en begeleid !

Bedankt voor uw aandacht !

Aeternus B.V.

Jacques Jetten / Bas van Soest

Noorderpoort 39

5916 PJ Venlo

Postbus 239

5900 AE Venlo

(077) - 32 00 610

(077) - 32 00 732

www.aeternuscompany.nl

j.jetten@aeternuscompany.nl

b.van.soest@aeternuscompany.nl